

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2024/98

Karar Sayısı:2025/149

Karar Tarihi:10/7/2025

R.G.Tarih-Sayı:31/12/2025-33124

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Murat EMİR, Gökhan GÜNAYDIN, Ali Mahir BAŞARIR ile birlikte 125 milletvekili (E.2024/98)

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Muğla 4. Asliye Ceza Mahkemesi (E.2025/157)

DAVANIN VE İTİRAZIN KONUSU: 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 4. maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "...220 nci maddesinin altıncı..." ibaresinin "...314 üncü maddesinin üçüncü..." şeklinde değiştirilmesinin,

B. 10. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin değiştirilen (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

C. 11. maddesiyle 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın birinci cümlesinin,

Ç. 13. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümlesinin,

D. 15. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin değiştirilen;

1. (5) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin,

b. Üçüncü cümlesinde yer alan "...müsadereye ilişkin hükümler hariç,..." ibaresinin,

2. (11) numaralı fıkrasının;

a. Üçüncü cümlesinde yer alan "...itiraz edilebilir." ibaresinin,

b. Dördüncü cümlesinin,

E. 16. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 247. maddesinin yeniden düzenlenen (3) numaralı fıkrasının,

F. 24. maddesiyle 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'un 2. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın (a) ve (b) bentlerinin,

G. 33. maddesiyle 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 6. maddesinin değiştirilen (3) numaralı fıkrasının (e) ve (g) bentlerinin,

Ğ. 34. maddesiyle 6698 sayılı Kanun'un değiştirilen 9. maddesinin (9) numaralı fıkrasının,

H. 35. maddesiyle 6698 sayılı Kanun'un 18. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendinde yer alan "...50.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına..." ibaresinin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 10., 12., 13., 17., 19., 20., 35., 36., 38., 40., 90., 123. ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen kuralların da yer aldığı;

1. 4. maddesiyle 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinin değiştirilen beşinci fıkrası şöyledir:

"(Ek fıkra: 11/4/2013-6459/8 md.) Terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına;

a) İkinci fıkroda tanımlanan suçu,

b) 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında tanımlanan suçu,

c) 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılma suçunu,

*işleyenler hakkında, 5237 sayılı Kanunun **314 üncü maddesinin üçüncü** fıkrasında tanımlanan suçtan dolayı ayrıca ceza verilmez."*

2. 10. maddesiyle 5237 sayılı Kanun'un (6) numaralı fıkrası değiştirilen 220. maddesi şöyledir:

"Suç işlemek amacıyla örgüt kurma

Madde 220- (1) Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.

(2) Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır.

(4) Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur.

(5) Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.

*(6) (Değişik: 2/3/2024-7499/10 md.) **Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca iki yıl altı aydan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.** İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.*

(7) (Değişik: 2/7/2012 – 6352/85 md.) Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.

(8) Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

3. 11. maddesiyle 5237 sayılı Kanun’un (3) numaralı fıkranın eklendiği 314. maddesi şöyledir:

“Silâhlı örgüt

Madde 314- (1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkra tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) (Ek:2/3/2024-7499/11 md.) **Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.**

(4) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.”

4. 13. maddesiyle 5271 sayılı Kanun’un cümlelerin eklendiği 142. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır. (Ek cümleler:2/3/2024-7499/13 md.) **Ancak, 141 inci maddenin birinci fıkrasının (e), (f) ve (l) bentleri kapsamındaki istemler bakımından 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.** Bu fıkra uyarınca 6384 sayılı Kanun kapsamında olmasına rağmen ağır ceza mahkemesine yapılan istemler, Komisyona gönderilir. Ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren ve girmeyen istemler birlikte yapılmış ise ağır ceza mahkemesi görev alanına girmeyen istemleri ayırmak suretiyle Komisyona gönderir. Bu hâllerde ağır ceza mahkemesine yapılan istem tarihi esas alınır.”

5. 15. maddesiyle 5271 sayılı Kanun’un 231. maddesinin değiştirilen;

a. (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“(5) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) **Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.**”

b. (11) numaralı fıkrası şöyledir:

“(11) (Ek: 6/12/2006-5560/23 md.) (Değişik:2/3/2024-7499/15 md.) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranması hâlinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı hâlinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir. Açıklanan veya yeni kurulan hükme **itiraz edilebilir. İtiraz mercii ancak bu fıkradaki koşullarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabilir.**”

6. 16. maddesiyle 5271 sayılı Kanun’un 247. maddesinin yeniden düzenlenen (3) numaralı fıkrası şöyledir:

“(3) (İptal fıkra: Anayasa Mahkemesinin 22/3/2023 Tarihli ve E: 2022/145, K: 2023/59 Sayılı Kararı ile.) (Yeniden Düzenleme:2/3/2024-7499/16 md.) **Kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilir. Ancak, daha önce sorgusu yapılmamış ise, mahkûmiyet ve ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilemez.**”

7. 24. maddesiyle 6384 sayılı Kanun’un (3) numaralı fıkranın ve ibarenin eklendiği 2. maddesi şöyledir:

“Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Kanun;

a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı,

b) Mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği,

iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvuruları kapsar.

(2) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller kapsamında korunan haklara ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yerleşik içtihatları doğrultusunda Ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış başvurulara ilişkin (...) diğer ihlal alanları bakımından da Cumhurbaşkanlığı kararıyla bu Kanun hükümleri uygulanabilir.

(3) (Ek:2/3/2024-7499/24 md.) Bu Kanun;

a) Ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla manevi tazminat,

b) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 142 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca koruma tedbirleri nedeniyle oluşan maddi ve manevi her türlü zararın tazmini,

istemiyle Komisyona yapılan müracaatları da kapsar.

(4) İdari nitelikteki soruşturmalardan kaynaklanan başvurular hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz.”

8. 33. maddesiyle 6698 sayılı Kanun’un (2) numaralı fıkrası yürürlükten kaldırılan ve (3) numaralı fıkrası değiştirilen 6. maddesi şöyledir:

“Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları

MADDE 6- (1) Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir.

(2) (Mülga:2/3/2024-7499/33 md.)

(3) (Değişik:2/3/2024-7499/33 md.) Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi yasaktır. Ancak bu verilerin işlenmesi;

a) İlgili kişinin açık rızasının olması,

b) Kanunlarda açıkça öngörülmesi,

c) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin, kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması,

ç) İlgili kişinin alenileştirdiği kişisel verilere ilişkin ve alenileştirme iradesine uygun olması,

d) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması,

e) Sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla gerekli olması,

f) İstihdam, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler ve sosyal yardım alanlarındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zorunlu olması,

g) Siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların, tâbi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla; mevcut veya eski üyelerine ve mensuplarına veyahut bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temasta olan kişilere yönelik olması,

halinde mümkündür.

(4) Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde, ayrıca Kurul tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınması şarttır.”

9. 34. maddesiyle 6698 sayılı Kanun’un değiştirilen 9. maddesinin (9) numaralı fıkrası şöyledir:

“(9) Kişisel veriler, uluslararası sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, Türkiye’nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi bir şekilde zarar göreceği durumlarda, ancak ilgili kamu kurum veya kuruluşunun görüşü alınarak Kurulun izniyle yurt dışına aktarılabilir.”

10. 35. maddesiyle 6698 sayılı Kanun’un (2) numaralı fıkrası değiştirilen, (3) numaralı fıkranın ve (d) bendinin eklendiği 18. maddesi şöyledir:

“Kabahatler

MADDE 18- (1) Bu Kanunun;

a) 10 uncu maddesinde öngörülen aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında 5.000 Türk lirasından 100.000 Türk lirasına kadar,

b) 12 nci maddesinde öngörülen veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında 15.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar,

c) 15 inci maddesi uyarınca Kurul tarafından verilen kararları yerine getirmeyenler hakkında 25.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar,

ç) 16 ncı maddesinde öngörülen Veri Sorumluları Siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket edenler hakkında 20.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar,

d) (Ek:2/3/2024-7499/35 md.) 9 uncu maddenin beşinci fıkrasında öngörülen bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında **50.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına** kadar,

idari para cezası verilir.

(2) (Değişik:2/3/2024-7499/35 md.) Birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde öngörülen idari para cezaları veri sorumlusu, (d) bendinde öngörülen idari para cezası veri sorumlusu veya veri işleyen gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri hakkında uygulanır.

(3) (Ek:2/3/2024-7499/35 md.) Kurulca verilen idari para cezalarına karşı, idare mahkemelerinde dava açılabilir.

(4) Birinci fıkrafta sayılan eylemlerin kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bünyesinde işlenmesi hâlinde, Kurulun yapacağı bildirim üzerine, ilgili kamu kurum ve kuruluşunda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlar hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılır ve sonucu Kurula bildirilir.”

II. İLK İNCELEME

A. E.2024/98 Sayılı Dava Yönünden

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR’ın katılımlarıyla 30/5/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2025/157 Sayılı Başvuru Yönünden

2. Anılan İçtüzük hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI’nın katılımlarıyla 10/7/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

3. Anayasa’nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan

mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

4. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme 5237 sayılı Kanun'un 86. maddesinin (1) numaralı fıkrasının, anılan fıkra 4/6/2025 tarihli ve 7550 sayılı Kanun'un 9. maddesiyle yapılan ibare değişikliği öncesinde yer alan "...bir yıldan..." ibaresinin, 5271 sayılı Kanun'un 35. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ve 231. maddesinin 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle değiştirilen (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptallerini talep etmiştir.

5. 5237 sayılı Kanun'un 86. maddesinin itiraz konusu (1) numaralı fıkrasında kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişinin bir yıl altı aydan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkra 7550 sayılı Kanun'la yapılan ibare değişikliği öncesinde söz konusu suçun alt sınırı bir yıl iken anılan ibare değişikliğiyle bir yıl altı aya çıkarılmıştır.

6. Bakılmakta olan dava sanığın kasten yaralama, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve mala zarar verme suçlarından cezalandırılması talebine ilişkindir. Davaya konu kasten yaralama suçunun tarihinin 5237 sayılı Kanun'un 86. maddesinin (1) numaralı fıkrasında 7550 sayılı Kanun'la yapılan ibare değişikliği öncesine ilişkin olduğu ve anılan fıkranın söz konusu ibare değişikliği öncesi hâlinin sanık lehine olduğu gözetildiğinde fıkra 7550 sayılı Kanun'la yapılan ibare değişikliği öncesinde yer alan "...bir yıl altı aydan..." ibaresinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

7. Öte yandan 5271 sayılı Kanun'un 35. maddesinin itiraz konusu (2) numaralı fıkrasında koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç olmak üzere aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararlarının, hazır bulunamayan ilgisine tebliğ olunacağı öngörülmüştür.

8. Bakılmakta olan davada sanık hakkında daha önce verilmiş olan tutukluluk kararının kaldırılmasına ve adli kontrol hükümlerinin uygulanmasına, kovuşturma aşamasında yargılamanın taraflarının tümünün katıldığı duruşmada karar verildiği gözetildiğinde aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek nitelikteki kararların hazır bulunamayan ilgisine tebliği ile bu hükmün istisnasını düzenleyen itiraz konusu kuralın bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle;

A. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasında yer alan "...bir yıl altı aydan..." ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. (1) numaralı fıkrasının kalan kısmının esasının incelenmesine,

3. (1) numaralı fıkrasında 4/6/2025 tarihli ve 7550 sayılı Kanun'un 9. maddesiyle yapılan ibare değişikliği öncesinde yer alan "...bir yıldan..." ibaresinin esasının incelenmesine,

B. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun;

1. 35. maddesinin (2) numaralı fıkrasının itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu fıkra ile ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. 231. maddesinin 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle değiştirilen (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. AYIRMA VE BİRLEŞTİRME KARARLARI

A. E.2024/98 Sayılı Dava Yönünden

10. 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 10. maddesiyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin değiştirilen (6) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin,

B. 11. maddesiyle 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın birinci cümlesinin,

iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına ilişkin davanın E.2024/98 sayılı davadan ayrılmasına ve aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2024/81 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esas incelemenin E.2024/81 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 30/5/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B. E.2025/157 Sayılı Başvuru Yönünden

11. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle değiştirilen (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptaline ilişkin davanın E.2025/157 sayılı davadan ayrılmasına ve aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2024/98 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esas incelemenin E.2024/98 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 10/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

12. Dava dilekçesi ile başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ahmet Hakan SOYTÜRK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava ve itiraz konusu kanun hükümleri, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 4. Maddesiyle 3713 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin Beşinci Fıkrasında Yer Alan "...220 nci maddesinin altıncı..." İbaresinin "...314 üncü maddesinin üçüncü..." Şeklinde Değiştirilmesinin İncelenmesi

13. Dava konusu kuralın atıfta bulunduğu 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesinin (3) numaralı fıkrası Anayasa Mahkemesinin 5/11/2024 tarihli ve E.2024/81, K.2024/189 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

14. Açıklanan nedenle konusu kalmayan iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

B. Kanun'un 13. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 142. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasına Eklenen İkinci Cümlelerin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

15. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde koruma tedbirleri nedeniyle tazminat hususu düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında suç soruşturması veya kovuşturması sırasında uygulanan belli koruma tedbirlerine ilişkin olarak kişilerin uğramış olduğu maddi ve manevi her türlü zararlarını devletten isteyebilecekleri hüküm altına alınmıştır.

16. Söz konusu fıkranın (e), (f) ve (l) bentlerine göre kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatine karar verilen kişiler ile mahkûm olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan veya işlediği suç için kanunda öngörülen cezanın sadece para cezası olması nedeniyle zorunlu olarak bu ceza ile cezalandırılan kişiler ve konutunu terk etmemek veya uyuşturucu, uyarıcı ya da uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla hastaneye yatmak dâhil, tedavi veya muayene tedbirlerine tabi olmak ve bunları kabul etmek şeklindeki adli kontrol yükümlülükleri uygulandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatine karar verilenler bu kapsamda tazminat talebinde bulunabileceklerdir.

17. Maddenin (2) numaralı fıkrasında (1) numaralı fıkranın (e), (f) ve (l) bentlerinde belirtilen kararları veren mercilerin ilgili kişiye tazminat hakkı bulunduğunu bildireceği ve bu hususun karara geçirileceği düzenlenmiştir.

18. (3) ve (4) numaralı fıkralarda ise (1) numaralı fıkra dışında kalan hâllerde suç soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil ya da diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davalarının ancak devlet aleyhine açılacağı ve ilgili kişiye tazminat ödenmesi hâlinde görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan hâkimler ve Cumhuriyet savcılarının bir yıl içinde rücu edileceği hüküm altına alınmıştır.

19. 142. maddede tazminat talebinin şartları düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında tazminata konu karar veya hükmün kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükmün kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat talebinde bulunulabileceği belirtilmiştir. Söz konusu fıkroda öngörülen sürenin hak düşürücü nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

20. Maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde tazminat talebiyle açılacak davalarda yetkili mahkemenin zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesi olduğu, eğer o yer ağır ceza mahkemesinin tazminat konusu işlemle ilişkili olması ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesinin bulunmaması hâlinde en yakın yer ağır ceza mahkemesince talebin karara bağlanacağı öngörülmüştür. Anılan fıkranın dava konusu ikinci cümlesine göre 141. maddenin (1) numaralı fıkrasının (e), (f) ve (l) bentleri kapsamındaki talepler bakımından 6384 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır. Fıkranın üçüncü, dördüncü ve beşinci cümlelerinde ise anılan Kanun kapsamında olmasına rağmen ağır ceza mahkemesine yapılan taleplerin Tazminat Komisyonuna (Komisyon) gönderileceği, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren ve girmeyen taleplerin birlikte yapılmış olması durumunda ağır ceza mahkemesinin görev alanına girmeyen talepleri ayırmak suretiyle Komisyona göndereceği, bu hâllerde ağır ceza mahkemesine yapılan talep tarihinin esas alınacağı hükme bağlanmıştır.

21. Komisyon tarafından 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e), (f) ve (l) bentleri kapsamındaki talepler bakımından verilecek kararlara karşı 6384 sayılı Kanun'un

7. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca söz konusu kararın tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde Komisyon aracılığıyla Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilecek, bu itiraz öncelikli işlerden sayılarak üç ay içinde karara bağlanacaktır. Mahkeme tarafından Komisyon kararı yerinde görülmezse işin esası hakkında karar verilecektir. İtiraz üzerine verilen kararlar ise kesin olacaktır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

22. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralla 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e), (f) ve (l) bentleri kapsamındaki talepler bakımından bir ihtisas mahkemesi ihdas edilmeyerek bu taleplerin idari nitelikteki bir komisyonun görev alanına bırakılmasının kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlalinin kaynaklanan zararların makul sürede ve tam olarak karşılanamamasına yol açacağı, kural uyarınca kişilerin mahkemeler önünde söz konusu taleplerini adil yargılanma hakkının tüm güvenceleri sağlanarak etkili biçimde ileri sürmelerinin mümkün olamayacağı, yine kuralda Komisyonca tazminat talebinin makul süre içinde neticelendirileceği, hakkaniyete uygun şekilde tazminat miktarının belirleneceği, kararlaştırılan tazminatın makul bir sürede ödeneceği ve Komisyona başvuru sürecinde mağdura ağır bir külfetin yüklenmeyeceği hususlarında da güvenceye yer verilmediği, bu durumun mülkiyet hakkının ihlaline yol açtığı, ayrıca kuralın anılan hakların ve özgürlüklerin özüne demokratik bir hukuk devletinde olmayacak şekilde müdahale edilmesine imkân tanıdığı, bu durumun milletlerarası antlaşmalarla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13., 19., 35., 36., 40. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

23. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak belirtildikten sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek kaydıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Anılan maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarında yakalama veya tutuklama sebepleri ile iddiaların bildirilmesi, yakalanan kişinin hâkim önüne çıkarılma süresi, yakalama veya tutuklamanın yakınlarla bildirilmesi, tutuklanan kişilerin makul sürede yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakkı, özgürlükten yoksun bırakılmaya karşı yargı merciine başvurma güvencelerine yer verilmiştir.

24. Anayasa'nın söz konusu maddesinin dokuzuncu fıkrasında ise bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zararların tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devlet tarafından ödeneceği belirtilmiştir. Anılan fıkroda yer alan “...*bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişiler...*” ibaresi ile maddenin diğer tüm fıkralarında belirtilen güvencelere aykırı işleme tabi tutulmanın kişiye tazminat hakkı sağlayacağı anlaşılmaktadır. Buna göre maddenin ikinci veya üçüncü fıkralarında belirtilen durumlara aykırı şekilde kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına müdahalede bulunulması ya da söz konusu hakkına müdahale edilen kimsenin maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarındaki güvencelerden yararlandırılmaması hâlinde uğranılan zararlar devlet tarafından karşılanacaktır.

25. Kanun koyucu 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde kişinin beraat etmesi, hakkında kovuşturmayla yer olmadığı kararı verilmesi ya da mahkûm olmasına karşın gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği sürelerin hükümlülük süresinden fazla olması veya işlediği suç için yalnızca adli para cezası öngörüldüğü hâllerde zorunlu olarak bu ceza ile cezalandırılması durumlarında da tazminat ödenmesini düzenlemiştir. Anılan maddede düzenlenen tazminat hâllerinin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına yönelik bir güvence olduğu açıktır. Dolayısıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği

hakkının kuralda yer alan söz konusu bentlerden kaynaklı tazminat taleplerinde de uygulanabilir olduğu anlaşılmaktadır.

26. Bu çerçevede kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına yönelik ihlal iddialarına karşı kuralda öngörülen Komisyona başvuru yolunun erişilebilirlik, başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi yönünden ayrı ayrı incelenmesi gerekir.

27. Maddenin (1) numaralı fıkrasının (e) ve (l) bentlerine göre tazminata hükmedilebilmesi için kişiler hakkında kovuşturmayla yer olmadığına veya beraat yönünde karar verilmesi yeterlidir. Söz konusu fıkranın (f) bendine göre ise kişinin mahkûm olduğu süreden fazla gözaltında veya tutuklulukta kalması ya da yalnızca para cezası öngörülen bir suçtan cezalandırılmasına karşın bu suç sebebiyle gözaltında veya tutuklulukta kalması tazminat kararı verilmesi için yeterli görülmüştür. Başka bir ifadeyle anılan bentlere göre açılan tazminat davalarında, kişi hakkında uygulanan koruma tedbirlerinin sonucu itibarıyla hukuka aykırı veya haksız olduğu Kanun tarafından kabul edilmektedir (Kanun'un 141. maddesinin (e) bendine ilişkin değerlendirmeler için ayrıca bkz. *Gülseren Çıtak* [GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023, §§ 36-39).

28. Bu itibarla kural uyarınca tazminat talebini değerlendirecek olan Komisyonun, koruma tedbirlerinin ve dolayısıyla yargı mercii kararının hukuka uygunluğu yönünden herhangi bir değerlendirme yapmayacağı, yalnızca kanunda belirtilen ve ilgili yargı mercii tarafından da tespit edilen hukuki duruma göre tazminat miktarını belirleyeceği anlaşılmaktadır. Nitekim maddenin (2) numaralı fıkrasında dava konusu kuralda yer alan hâllerde kişilerin tazminat hakkının bulunduğu tazminata konu işlemi yapan ve karar veren yargısal merciler tarafından ilgilisine bildirileceği, bu hususun kararda da belirtileceği hüküm altına alınmıştır.

29. 6384 sayılı Kanun'un 5/B maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Komisyona, tazminat talebine konu karar veya hükmün ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükmün kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde başvurulabileceği anlaşılmaktadır. Söz konusu maddenin (4) numaralı fıkrasında bu madde uyarınca yapılacak başvurular hakkında 5. maddenin (4), (5) ve (6) numaralı fıkraları ile 5/A maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarının uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre başvurunun Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığıyla veya elektronik ortamda yapılması mümkündür.

30. Yine başvuruya ilişkin olarak düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden, yapılacak işlemlerle harçtan muaftır. Başvuruda bulunacak kişinin dilekçesinde yer alması gereken hususlar ile eksiklik hâlinde bunun giderilmesinin usulü de anılan Kanun'un 5/A maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarında açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla söz konusu düzenlemeler uyarınca Komisyona yapılacak başvurunun kişileri mali külfet altına sokmaması ve kişilere makul bir süre içinde doğrudan başvuru yapabilmeleri için gerekli imkânların tanındığı gözetildiğinde Komisyonun tazminat başvuruları açısından ulaşılabilir nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır (makul sürede yargılanma hakkına ilişkin benzer nitelikteki değerlendirmeler için bkz. *Ferat Yüksel*, B. No: 2014/13828, 12/9/2018, § 27).

31. Komisyonun kural uyarınca koruma tedbirleri nedeniyle oluşan maddi ve manevi her türlü zararın tazmini taleplerini incelemeye yetkili olduğu, kural kapsamındaki taleplerin değerlendirilmesinde 5271 sayılı Kanun'un 141., 143. ve 144. maddelerini uygulayacağı anlaşılmaktadır. 6384 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca ihtiyaç duyulan tüm bilgi ve belgelerin kamu kurum ve kuruluşları ile yargı mercilerince geciktirilmeksizin Komisyona gönderileceği, tazminat talebinde bulunanların Komisyona bilgi/belge sunmasına da bir engel bulunmadığı açıktır.

32. Yine anılan maddenin (6) numaralı fıkrasına göre talebin ve ispat belgelerinin değerlendirilmesinde ve verilecek tazminat miktarının belirlenmesinde Komisyon, gerekli gördüğü araştırmaları yapmaya veya üyelere birine yaptırmaya ya da Cumhuriyet başsavcılıklarından bilirkişi incelemesi yapılmasını talep etmeye yetkilidir.

33. Komisyon; kural uyarınca kendisine yapılan başvurularda anılan Kanun'un 7. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin emsal kararlarını da gözetmek suretiyle talep konusunda gerekçeli olarak karar vermek ve Kanun'daki şartların olduğu durumlarda anılan emsal kararlardaki ilkelere uygun şekilde tazminata hükmetmek zorundadır.

34. Kanun'un 4. maddesinde Komisyonun yapısı ve çalışma usulü düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında Komisyonun Adalet Bakanlığının (Bakanlık) merkez teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşlarında çalışan hâkim ve savcılar arasından Adalet Bakanı tarafından atanacak dokuz kişiden oluşacağı belirtilmiştir. Bu yönüyle Komisyonun yapısının Kanun'la güvence altına alındığı anlaşılmaktadır.

35. 7. maddenin (4) numaralı fıkrasında Komisyon kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde Komisyon aracılığıyla Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla Komisyon kararlarının yargı denetimine açık olması, haksız koruma tedbirleriyle ilgili ihlal iddialarının adil yargılanma hakkının güvencelerinin sağlandığı bir yargılama sürecinde değerlendirilmesine imkân tanımaktadır.

36. Diğer yandan anılan fıkra Komisyonun kararlarına karşı itiraz kanun yoluna başvurulması hâlinde, itirazın öncelikli işlerden sayılarak üç ay içinde karara bağlanacağı, itiraz incelemesini yapan mahkeme tarafından Komisyon kararının yerinde görülmemesi hâlinde mahkemenin işin esası hakkında karar vereceği, itiraz üzerine verilen kararların ise kesin olduğu; (5) numaralı fıkra ödenmesine karar verilen tazminatın kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde Bakanlık tarafından ödeneceği, ödemeye ilişkin tanzim edilecek kâğıtların damga vergisinden, yapılacak işlemlerin harçtan muaf olduğu düzenlenmiştir.

37. Dolayısıyla kural uyarınca Komisyonun yapısı, çalışma usulü, Komisyona yapılacak başvuruların esasının değerlendirilmesi hususunda Komisyona tanınan yetki, Komisyonun vereceği kararın niteliği ve bu kararlara karşı yargısal denetimin varlığı dikkate alındığında kuralda düzenlenen idari başvuru yolunun makul bir başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesine sahip olmadığı söylenemez.

38. Bu itibarla 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e), (f) ve (l) bentleri kapsamındaki taleplerin Komisyon tarafından karara bağlanacağının öngörülmesi devletin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına yönelik müdahalelere karşı etkili giderim mekanizması sağlama yükümlülüğüyle çelişmemektedir.

39. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 19. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 35., 36. ve 40. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 19. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 35., 36. ve 40. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 13. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un 15. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 231. Maddesinin Değiştirilen (5) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin, Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "...müsadereye ilişkin hükümler hariç,..." İbaresinin, (11) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "...itiraz edilebilir." İbaresinin ve Dördüncü Cümlesinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

40. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) düzenlenmiştir. HAGB, ceza yargılaması sonucunda verilecek mahkûmiyet hükmünün açıklanmasının belirli şartlara bağlı olarak ertelenmesini ifade etmektedir.

41. Anılan maddenin (5) numaralı fıkrasının dava ve itiraz konusu kuralı oluşturan birinci cümlesinde sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası olması hâlinde mahkemece HAGB'ye karar verilebileceği belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca HAGB'ye karar verilebilmesi için öncelikle kovuşturmayla ilişkin yargılama usulünün uygulanarak iddia, savunma ve delillerin değerlendirilmesinden sonra, isnat edilen eylemin sanık tarafından gerçekleştirildiğinin, eylemin suç teşkil ettiğinin ve bu suça göre hükmedilecek cezanın da iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Başka bir deyişle yalnızca sanığın suçu işlediğinin sabit görülmesi hâlinde HAGB kurumunun uygulanma imkânı bulunmaktadır. Anılan fıkranın ikinci cümlesi uyarınca uzlaştırmaya ilişkin hükümlerin saklı tutulması suretiyle HAGB öncesinde uzlaştırma kurumunun uygulanması öngörülmüştür.

42. Fıkranın üçüncü cümlesinde HAGB kararı verildiği durumlarda, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan mahkûmiyet hükmünün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmayacağı düzenlenmiştir. Söz konusu cümlede yer alan "...müsadereye ilişkin hükümler hariç,..." ibaresi dava konusu bir diğer kuralı oluşturmaktadır. Bu itibarla HAGB kararı verilen yargılamalarda kararın kesinleşmesiyle birlikte müsadere kararı infaz edilecek ve müsadereye konu eşya, maddi menfaat veya ekonomik kazancın mülkiyeti kamuya geçirilecektir. Anılan istisna dışında hüküm, HAGB kurumunun uygulanmasının kendiliğinden doğurduğu hukuki sonuçlar haricinde sanık hakkında başkaca bir hukuki sonuç doğurmayacaktır.

43. Maddenin (6) numaralı fıkrasında HAGB'ye karar verilebilmesi için sanığın daha önce kasıtlı suçtan mahkûm olmaması ve suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi şeklinde objektif şartlar ile sanığın kişilik özellikleri ve duruşmadaki tutum ve davranışları gözönünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması şeklinde subjektif şart öngörülmüştür. (7) numaralı fıkraya göre ise HAGB'ye karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemeyecek ve kısa süreli olması hâlinde seçenek yaptırımlara çevrilemeyecektir.

44. (8) numaralı fıkranın birinci cümlesinde HAGB'den sonra sanığın beş yıl süreyle denetim süresine tabi tutulacağı düzenlenmiştir. Anılan fıkranın ikinci cümlesi uyarınca denetim süresi içinde kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha HAGB kararı verilemeyecektir. Fıkranın üçüncü cümlesine göre denetim süresi içinde bir yıldan fazla olmamak üzere yargılamayı yapan mahkemenin belirleyeceği süreyle sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak; bir meslek veya sanat sahibi olmaması hâlinde meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine, bir meslek veya sanat sahibi olması durumunda bir kamu kurumunda ya da özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına, belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine karar verilebilir. Dördüncü cümlede ise denetim süresi içinde dava zamanaşımının duracağı hükme bağlanmıştır.

45. (9) numaralı fıkraya göre mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşulu sanık tarafından derhâl yerine getirilemediği takdirde sanık hakkında zararın denetim süresince aylık taksitler hâlinde ödenmesi suretiyle tamamen giderilmesi şartıyla da HAGB'ye karar verilebilecektir.

46. (10) numaralı fıkra uyarınca denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirlerine ilişkin yükümlülüklerle uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verilecektir.

47. (11) numaralı fıkranın birinci cümlesi uyarınca sanığın denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya yükümlülüklerle aykırı davranması hâlinde ise mahkemece açıklanması geri bırakılan hüküm açıklanır. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanık hakkında cezanın yarısına kadar belirlenecek bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı hâlinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar verilerek yeni bir mahkûmiyet hükmünün kurulabileceği belirtilmiştir. Fıkranın üçüncü cümlesinde, açıklanan veya yeni kurulan hükme itiraz edilebileceği öngörülmüştür. Anılan cümlede yer alan “...itiraz edilebilir.” ibaresi dava konusu diğer kuralı oluşturmaktadır. Dava konusu dördüncü cümlede ise itiraz merciinin ancak bu fıkradaki şartlarla sınırlı olarak bir değerlendirme yapabileceği düzenlenmiştir.

48. (12) numaralı fıkranın birinci cümlesinde anılan Kanun'un 272. maddesinin (3) numaralı fıkrasında istinaf yoluna başvurulamayacağı belirtilen durumlar dışında HAGB kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Başka bir ifadeyle hapis cezasından çevrilen adli para cezaları hariç olmak üzere sonuç olarak belirlenen on beş bin Türk lirası dâhil, bu miktara kadar olan adli para cezalarına ilişkin HAGB kararları kesin nitelikte olacaktır. Anılan fıkranın ikinci cümlesi uyarınca bölge adliye mahkemeleri tarafından verilecek kararlar hakkında 286. maddede düzenlenen temyiz kanun yoluna ilişkin hükümler uygulanacaktır. Fıkranın üçüncü cümlesinde HAGB kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi hâlinde, 272. maddenin (3) numaralı fıkrasındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla temyiz kanun yoluna gidilebileceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu fıkranın son cümlesi uyarınca istinaf ve temyiz kanun yollarında HAGB kararı ve hüküm, usul ve esasa ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden incelenecektir.

49. (13) numaralı fıkra da HAGB kararının bunlara mahsus bir sisteme kaydedileceği, bu kayıtların ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi hâlinde anılan maddede belirtilen amaç için kullanılabileceği öngörülmüştür.

50. (14) numaralı fıkra da Anayasa'nın 174. maddesinde koruma altına alınan inkılap kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak HAGB'ye karar verilemeyeceği belirtilmiştir.

2. İptal Talebinin ve İtirazın Gerekçesi

51. Dava dilekçesinde ve başvuru kararında özetle; HAGB kurumunun temel hak ve özgürlüklerin kullanımına yönelik kamu otoritelerinin sınırlayıcı ve keyfi uygulamalarının önlenmesine yönelik yeterli güvenceler içermediği, bu durumun anılan kurumun toplumsal barışın sağlanması şeklindeki amacıyla uyumlu olmadığı, bu yönüyle düzenlemenin kamu yararı amacına dönük olmadığı, yine devlete kişilerin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının kullanımı bakımından yüklenen pozitif yükümlülüğün aksine kurallarla kişiler hakkında fiilî cezasızlık imkânının getirildiği, kamu gücü kullanan kimseler bakımından cezanın caydırıcılık etkisinin ortadan kaldırıldığı, dolayısıyla mağdurlar yönünden doğan zararların telafi edilemediği, kuralların kişilerin mülkiyet hakkına ölçüsüz sınırlama getirdiği, hükmün denetlenmesini talep etme

hakkıyla ve kanun önünde eşitlik ilkesiyle de bağdaşmadığı, Anayasa Mahkemesi tarafından benzer düzenlemelere ilişkin olarak verilen iptal kararlarının gereğinin tam olarak karşılanmadan kuralların ihdas edilmesinin kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ettiği, bu durumun milletlerarası antlaşmalarla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 10., 13., 17., 35., 36., 40., 90. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (5) Numaralı Fıkranın Birinci Cümlesinin İncelenmesi

52. 5271 sayılı Kanun'un HAGB kurumunun düzenlendiği 231. maddesinin (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesi Anayasa Mahkemesinin 1/6/2023 tarihli ve E.2022/120, K.2023/107 sayılı kararıyla iptal edilmiş, iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Söz konusu karar 1/8/2023 tarihli ve 32266 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

53. Anılan kararda HAGB kurumunun yalnızca sanığın menfaat ve çıkarlarının düşünülerek ihdas edilmediği, kurumun öngörülmesinde önemli ölçüde toplum menfaati ve kamu düzeninin korunmasının da amaçlandığı, mukayeseli hukukta da suç ve suçlulukla mücadele, suç işlenmesinin önlenmesi ve caydırıcılık açısından bu ve buna benzer kurumlara geniş biçimde yer verildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte çeşitli bireysel başvuru kararlarına atıfla anılan kurumun cezasızlıkla bağlantılı olarak yaşam hakkı ile işkence ve kötü muamele yasağıyla ilgili sorunlara neden olduğu, bunların yanı sıra başta ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı olmak üzere birçok temel hak ve özgürlüğe müdahale teşkil ettiği, kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermediği ifade edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 27, 28).

54. Söz konusu kararda, HAGB kurumunun işleyişine dair Anayasa Mahkemesi tarafından daha önce yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak anılan kurumun temel hak ve özgürlüklere ilişkin anayasal güvencelere uygun olup olmadığı da incelenmiştir. Bu kapsamda anılan hükümle sanığın geçerli bir feragat iradesi olmaksızın kanunen tabi olduğu istinaf yoluna başvurusunun henüz hüküm kurulmadan imkânsız hâle getirilmesinin hükmün denetlenmesini talep etme hakkı ile mahkemeye erişim hakkını sınırladığı, mahkemece hüküm kurulmasından önceki bir aşamada açıklanan belirli bir kanun yolundan feragat iradesinin anayasal geçerlilik koşullarını sağlamadığı, sanığa HAGB'yi kabul edip etmediğine yönelik görüşünün mahkûmiyet hükmünün ardından sorulmasına yönelik usule ilişkin bir güvencenin de bulunmaması nedeniyle hükmün kanunilik şartını taşımadığı gibi sanığa aşırı bir külfet yüklediği ve ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 32-44).

55. Kararda ayrıca ceza yargılaması sonunda mülkiyetin kamuya geçirilmesi sonucuna yol açan müsadere kararının mülkiyet hakkına sınırlama getirdiği, söz konusu kararın mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrol edilmesi niteliğinde olduğu, müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine dair açık bir kanun hükmünün de bulunmadığı, kural uyarınca HAGB kararı ile birlikte müsadere kararının da infazının mümkün hâle getirildiği, buna ilişkin olarak kanunda yeterli güvencelerin sağlanmaması sebebiyle hükmün malikler üzerinde aşırı bir külfete neden olduğu belirtilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 47, 48).

56. Diğer yandan kararda mahkemece verilen HAGB kararının nitelik itibarıyla ceza hükmü olmayıp kişiyi ceza tehdidi altında bıraktığı, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında da kötü muamele iddiaları yönünden HAGB kurumunun uygulanmasının sanığın infaz edilebilir bir ceza almaması sonucunu doğurduğu ve bu kurumun uygulanmasında mağdurun muvafakati ya da

mağdur açısından manevi bir telafinin sağlanmasının da aranmadığı dikkate alındığında söz konusu geri bırakma kararının mağdur açısından yeterli ve etkili bir giderim sağlamadığı ifade edilmiştir.

57. Yine kararda Anayasa'nın 17. maddesine aykırı muamelelerin kamu görevlileri tarafından değil de üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilmesi hâlinde devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında daha esnek davranmak mümkün iken failin kamu görevlisi olduğu durumlarda hukuka aykırı ve son derece ciddi bir fiilin hiçbir şekilde hoş görülemeyeceğinin gösterilmesi gerektiği, bu anlamda HAGB kurumunun kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın anılan maddesi bağlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar bakımından uygulanmayacağına dair yasal düzenlemenin bulunmamasının ve ceza mahkemelerinin uygulamalarıyla da bu sorunun çözülmemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin devlete yüklemiş olduğu usul yükümlülüğüyle bağdaşmadığı belirtilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 53-57).

58. Dava konusu kural da HAGB kurumuna ilişkin düzenleme içermektedir. Kanun koyucu 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde 7499 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle birlikte müsadere bakımından farklı bir usul öngörmüştür. Yine anılan değişiklik sonrasında HAGB'nin uygulanması sanığın kabulüne bağlı değilse de kuralın da yer aldığı maddenin (12) numaralı fıkrasında HAGB kararına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği düzenlenmek suretiyle esasa ilişkin hukuka aykırılık iddiaları yönünden de kanun yolunda denetim imkânının getirildiği, bu bağlamda sanığın kanun yolundan ve adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinden feragat etmesini gerektirir bir hükme yer verilmediği anlaşılmaktadır.

59. Bununla birlikte iptal kararında belirtildiği şekilde HAGB kurumunun kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar bakımından uygulanmayacağına dair yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu hususta yasama organınca Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararındaki tespitleri gözetilerek bir düzenlenmenin yapılmadığı, kuralın iptal edilen hükümle kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi anlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar yönünden aynı sonuçları doğuracağı açıktır. Bu itibarla kural Anayasa'nın 17. maddesinin devlete yüklemiş olduğu faille fiilleriyle orantılı cezalar verilmesi ve mağdurlar açısından uygun giderimin sağlanması şeklindeki usul yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır.

60. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 17. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 17. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 10., 13., 35., 36., 40., 90. ve 153. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. (5) Numaralı Fıkranın Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "...müsadereye ilişkin hükümler hariç,..." İbaresinin, (11) Numaralı Fıkranın Üçüncü Cümlesinde Yer Alan "...itiraz edilebilir." İbaresinin ve Anılan Fıkranın Dördüncü Cümlesinin İncelenmesi

61. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptali nedeniyle anılan fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan "...müsadereye ilişkin hükümler hariç,..." ibaresinin, (11) numaralı fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan "...itiraz edilebilir." ibaresinin ve bu fıkranın dördüncü cümlesinin uygulanma imkânı kalmamıştır. Bu nedenle söz konusu ibareler ve cümle 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kurallar yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

Ç. Kanun'un 16. Maddesiyle 5271 Sayılı Kanun'un 247. Maddesinin Yeniden Düzenlenen (3) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

62. 5271 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde kovuşturma *iddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evre* olarak tanımlanmıştır. Kovuşturma evresi ceza muhakemesinin soruşturmadan sonra gelen ikinci ve son aşamasıdır. Kanun yolları denetiminin de kovuşturma evresi içinde kabul edilmesi nedeniyle doktrinde bu aşama genişletilmiş kovuşturma evresi olarak da isimlendirilmiştir. Dar anlamda kovuşturma evresi ise duruşma hazırlığı devresi, duruşma devresi ve duruşmadan sonuç çıkararak hüküm verme devresi olarak üç aşamadan oluşmaktadır. Kovuşturma evresinde -tıpkı soruşturma evresinde olduğu gibi- maddi gerçeğe ulaşılabilmesi için hukuka uygun bütün araçlarla delil toplanması mümkündür. Duruşma devresinde, ceza muhakemesinin tüm süjelerinin katılımıyla, toplanan delillerle doğrudan doğruya temasa geçilerek suç isnadının esası hakkında sonuç çıkarılması amaçlanmaktadır. Tarafların suç isnadı hakkında görüşlerini ortaya koymaları sonrasında duruşma sona erdirilir ve mahkemece hüküm verilir (AYM, E.2022/145, K.2023/59, 22/3/2023, §§ 6-7).

63. Anılan Kanun'un 247. maddesinin (1) numaralı fıkrasında kaçak, *hakkındaki soruşturmanın veya kovuşturmanın sonuçsuz kalmasını sağlamak amacıyla yurt içinde saklanan veya yabancı ülkede bulunan ve bu nedenle Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından kendisine ulaşamayan kişi* olarak tanımlanmıştır.

64. Dava konusu kuralla kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabileceği öngörüldüğünden bu kişiler hakkında iddianamenin kabulü ile başlayıp hükmün kesinleşmesine kadar geçen evre yürütülebilecek, bu evreye ilişkin işlemlerin tamamı kaçaklık kurumuna uygun düştüğü ölçüde - hüküm verme dâhil- yapılabilir. Kurala göre kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılabilecekse de daha önce sorgusu yapılmamış ise bu kişiler hakkında mahkûmiyete ve ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilemeyecektir.

65. Kanun'un 223. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise ceza yargılaması sonunda verilebilecek hükümler düzenlenmiştir. Anılan fıkra kapsamında mahkûmiyet ve ceza verilmesine yer olmadığına dışında beraat, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve davanın düşmesi kararlarının verilmesi mümkündür.

66. Beraat kararı verilebilecek hâller söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması, suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması, yüklenen suç açısından sanığın kast veya taksirinin bulunmaması, yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen olayda hukuka uygunluk nedeninin bulunması veya yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması hâllerinde sanık hakkında beraat kararı verilir.

67. Maddenin (6) numaralı fıkrasında da isnat edilen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olması hâlinde sanık hakkında sadece veya mahkûmiyet kararıyla birlikte bir güvenlik tedbirine hükmedileceği belirtilmiştir. Güvenlik tedbirleri 5237 sayılı Kanun'un 53. ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Söz konusu Kanun'un 56. maddesinde çocuklara özgü güvenlik tedbirleri, 57. maddesinde ise akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleriyle ilgili hükümlere yer verilmiştir.

68. 5271 sayılı Kanun'un 223. maddesinin (7) numaralı fıkrasında aynı fiil nedeniyle aynı sanık hakkında daha önce verilmiş bir hükmün veya açılmış bir davanın bulunması hâlinde mahkemece davanın reddine karar verileceği belirtilmiştir. Anılan maddenin (8) numaralı fıkrasına göre 5237 sayılı Kanun'daki düşme sebepleri ile soruşturma veya kovuşturması şarta bağlanan hâllerde bu şartın gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hâlinde ise davanın düşmesine karar verilecektir.

69. Dava konusu kural uyarınca sorgusu yapılmadan kaçak sanık hakkında beraat veya güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi ya da davanın reddine veya düşmesine karar verilmesi mümkün iken mahkûmiyet ya da ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilebilmesi mümkün değildir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

70. Dava dilekçesinde özetle; kaçak sanığın sorgusu yapılmadan hakkında güvenlik tedbiri uygulanmasına imkân tanıyan dava konusu kuralın adil yargılanma hakkına orantısız bir sınırlama getirdiği, kuralda Anayasa Mahkemesi tarafından benzer düzenlemelere ilişkin olarak verilen iptal kararının gereğinin tam olarak karşılanmamasının kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ettiği, bu durumun milletlerarası antlaşmalarla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 13., 36., 90. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

71. 5271 sayılı Kanun'un 247. maddesinin kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılması ile kovuşturma işlemlerinin istinasının öngörüldüğü (3) numaralı fıkrası Anayasa Mahkemesinin 22/3/2023 tarihli ve E.2022/145, K.2023/59 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Söz konusu karar 10/5/2023 tarihli ve 32186 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

72. Anılan kararda ceza yargılamasında savunma hakkının güvence altına alınmasının hukuk devletinin temel ilkelerinden biri olduğu, bu bağlamda suç isnadı altında olan bir kimsenin yargılamaya katılma hakkının bulunduğu, duruşmada hazır bulunmanın hem savunma hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hem de silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine işlerlik kazandıracağı belirtilmiştir. Kararda cezai bir yargılamada belirli şartlar altında sanığın duruşmada hazır bulunma hakkından feragat edebileceği ve sanığa adil yargılanma hakkının asgari güvencelerinden yararlanma imkânı sağlanmak şartıyla sanığın yokluğunda yürütülen kovuşturma işlemlerinin -mahkûmiyet kararı vermek de dâhil- ilke olarak tek başına adil yargılanma hakkına aykırılık oluşturmayacağı, bu kapsamda yargılamadan bilerek ve isteyerek kaçan ve kaçak statüsünde bulunan sanığın yokluğunda yargılama yapılarak sorgusu yapılmadan hüküm kurulmasının mümkün olduğu ifade edilmiştir.

73. Bununla birlikte kararda, objektif bir olgusal temele oturtulmadığı durumlarda yani hakkında kaçaklık kararı alınan sanığın yargılamadan bilerek ve isteyerek kaçmadığı anlaşıldığında sadece bu karineye dayanılmasının sanığın duruşmada hazır bulunma ve savunma hakkından feragat ettiği anlamına gelmeyeceği, yokluğunda hüküm verilen sanığın yargılamadan sonradan haberdar olduğu durumlarda hakkındaki suçlamalara ilişkin olarak maddi vakalar açısından ve hukuki açıdan ilk derece mahkemesi veya kanun yolunda yeniden inceleme talebinde bulunmasının adil yargılanma hakkının bir gereği olduğu vurgulanmıştır (AYM, E.2022/145, K.2023/59, 22/3/2023, §§ 20-25).

74. Söz konusu kararda, hükmün kaçak sanığın yokluğunda kovuşturma yapılmasına, bu kapsamda mahkûmiyet dışında bir karar verilmesine ve bu hâllerde sanığın sorgusu yapılmadan davanın yokluğunda bitirilmesine imkân tanıyarak sanığın duruşmada hazır bulunma ve savunma hakkına sınırlama getirdiği, kuralın kanunilik şartını taşıdığı ve yersiz gecikmelerin önüne geçilerek mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanaatine ulaşılması hâlinde yargılamaların bir an önce sonlandırılması şeklinde meşru bir amacının bulunduğu belirtilmiştir (AYM, E.2022/145, K.2023/59, 22/3/2023, §§ 30-33).

75. Ayrıca kararda sanığın sonradan yargılamadan haberdar olduğu durumlarda hakkında hüküm verilmeden önce duruşmalara katılarak yokluğunda yapılan işlemlerin tekrarlanmasını

sağlamaya yönelik usule ilişkin güvencelerin anılan Kanun'da düzenlendiği, buna karşılık hakkında ceza verilmesine yer olmadığı ya da güvenlik tedbiri uygulanması gibi aleyhe sonuçlar doğurabilecek nitelikte karar verilen kaçak sanığın yargılamadan kaçma niyetinin bulunmadığını ve/veya duruşmada hazır bulunma ve savunma hakkından feragatin şartlarının oluşmadığını öne sürerek yeniden değerlendirme yapılmasını/yargılamanın yenilenmesini talep etme imkânını güvence altına alan etkili bir usule ilişkin yolun Kanun'da yer almadığı ifade edilmiştir.

76. Söz konusu hüküm uyarınca sorgusu yapılmayan kaçak sanık hakkında mahkûmiyet dışındaki hükümlerden olan ceza verilmesine yer olmadığına ve güvenlik tedbirlerine hükmedildiği durumlarda sanığın suç konusu fiili gerçekleştirdiğinin tespit edildiği, dolayısıyla sanığın Anayasa'nın 38. maddesinde öngörülen masumiyetinin ortadan kalktığı, güvenlik tedbirlerine hükmedildiğinde ise ayrıca yaptırıma da maruz kaldığı, bu itibarla anılan güvenceler bulunmaksızın sanığın sorgusu yapılmadan davanın bitirilmesinin adil yargılanma hakkına orantısız bir sınırlama getirdiği sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2022/145, K.2023/59, 22/3/2023, §§ 36-39).

77. Dava konusu kural da kaçak sanık hakkında kovuşturma yapılmasını ve bunun istisnalarını düzenlemektedir. Kuralda daha önce iptal edilen hükümde yer almayan sorgusu yapılmamış kaçak sanık hakkında verilmeyecek kararlar arasında *ceza verilmesine yer olmadığı kararının da* istisna kapsamında düzenlendiği ancak *güvenlik tedbirlerine* ilişkin bir istisnanın öngörülmediği anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra iptal kararında belirtilen sanığın yargılamadan kaçma niyetinin bulunmadığını ve savunma hakkından feragatin şartlarının oluşmadığını öne sürerek yeniden yargılama/değerlendirme yapılmasını talep edebilmesine imkân sağlayan herhangi bir güvenceye de Kanun'da yer verilmemiştir.

78. Dolayısıyla yasama organınca Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararındaki tespitleri gözetilerek bir düzenlenmenin yapılmadığı, bu nedenle kuralın iptal edilen hükümle *güvenlik tedbirleri* yönünden aynı sonuçları doğuracağı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın adil yargılanma hakkına orantısız bir sınırlama getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

79. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 6., 90. ve 153. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

D. Kanun'un 24. Maddesiyle 6384 Sayılı Kanun'un 2. Maddesine Eklenen (3) Numaralı Fıkranın (a) ve (b) Bentlerinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

80. 6384 sayılı Kanun'un 1. maddesinde anılan Kanun'un amacının Komisyonun görevleri ile çalışma usul ve esaslarını belirlemek olduğu belirtilmiştir.

81. Söz konusu Kanun'un 2. maddesinde Kanun'un kapsamı düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında Kanun'un, ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı ve mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) yapılmış başvuruları kapsadığı belirtilmiştir. Maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca AİHM'e yapılmış başvurulara ilişkin diğer ihlal alanları bakımından da Cumhurbaşkanlığı kararıyla, AİHM'in yerleşik içtihatları doğrultusunda ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle bu Kanun hükümleri uygulanabilir.

82. Anayasa Mahkemesi ise ilk olarak *Güher Ergun ve diğerleri* ([1. B.], B. No: 2012/13, 2/7/2013) kararında adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddialarını incelemiştir. Anılan kararda; bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği ancak makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak nitelikte etkili bir başvuru yolunun bulunmadığı ifade edilmiştir (*Güher Ergun ve diğerleri*, §§ 26-30).

83. 6384 sayılı Kanun'a 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'la eklenen geçici 2. maddenin yürürlüğe girdiği 31/7/2018 tarihi itibarıyla *Anayasa Mahkemesinde bulunan bazı bireysel başvurular hakkında Komisyona müracaat usulü* düzenlenmiştir. Anılan hükümle geçici 2. maddenin yürürlüğe girdiği 31/7/2018 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan bireysel başvuruların, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilen kabul edilemezlik kararının tebliğinden itibaren üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine Komisyon tarafından incelenebileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden sonra Anayasa Mahkemesi, Komisyona başvurunun ilk bakışta başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğunu kabul ederek başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararları vermiştir (*Ferat Yüksel* [2. B.], B. No: 2014/13828, 12/9/2018).

84. Anayasa Mahkemesi 31/7/2018 tarihinden sonra yapılan makul sürede yargılanma hakkına ilişkin bireysel başvuruları incelemeye devam etmiş ise de *Nevriye Kuruç* ([GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022) pilot kararında, makul sürede yargılanma hakkına ilişkin olarak yapısal bir sorunun bulunduğunu, bu sorunun giderilmesi için alınan her türlü tedbire rağmen makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle ortaya çıkacak zararların tazmin edilmesi için Anayasa'nın 40. maddesi gereğince bireysel başvurudan önce etkili bir başvuru yolunun kurulması gerektiğini tespit etmiştir. Söz konusu kararda, başvuru yolunun makul sürede yargılanma hakkının ve bu hakla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine, yapısal sorunun çözümü için keyfiyetin Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine karar vermiştir.

85. Söz konusu karar sonrasında 6384 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesiyle değişiklik yapılmıştır. Bu maddede 9/3/2023 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı veya mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da icra edilmediği iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verdiği kabul edilemezlik kararından sonra Komisyona başvuru yapılabileceği öngörülmüştür.

86. Anayasa Mahkemesi anılan değişiklikten sonra verdiği *Veysi Ado* ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Komisyona başvuru yolunun tüketilmesi gereken bir yol olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 9/3/2023 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest bulunan başvurularda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararları verilmiştir.

87. Anayasa Mahkemesi son olarak *Keser Altıntaş* ([GK], B. No: 2023/18536, 25/7/2023) kararında pilot karar olarak verdiği *Nevriye Kuruç* kararının gereğinin tam olarak yerine getirilmediğini, yalnızca belli bir tarihe kadar derdest başvurular yönünden Komisyona başvuru imkânının getirildiğini, makul sürede yargılanma hakkı ihlali iddiaları yönünden müracaat edilebilecek idari veya adli bir mekanizmanın kurulmadığını, dolayısıyla söz konusu hakkın ihlali iddiasıyla yapılan başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediğini belirterek düşme kararı vermiştir.

88. Söz konusu karar sonrasında 6384 sayılı Kanun'un 2. maddesinde değişiklik yapılmak suretiyle anılan Kanun'un kapsamı genişletilmiştir. Söz konusu maddenin (3) numaralı fıkrasının; dava konusu (a) ve (b) bentlerinde ceza hukuku kapsamındaki soruşturma ve kovuşturmalar ile özel hukuk ve idare hukuku kapsamındaki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla manevi tazminat talebiyle Komisyona yapılacak başvurular ile 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca koruma tedbirleri nedeniyle oluşan maddi ve manevi her türlü zararın tazmini talebiyle Komisyona yapılacak başvuruların Kanun'un kapsamında olduğu hüküm altına alınmıştır.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

89. Dava dilekçesinde özetle; 7499 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümleye yönelik gerekçelerle dava konusu kuralların Anayasa'nın 13., 19., 35., 36., 40. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. (a) Bendi

90. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" hükmüne yer verilmiştir.

91. Anayasa'nın anılan maddesinde düzenlenen hak arama özgürlüğü, yargılama usulüne ilişkin güvencelerle hakkaniyete uygun yargılama yapılmasını hedefleyen ve demokratik toplumda vazgeçilmez nitelikte olan adil yargılanma hakkını da kapsayan geniş bir içeriğe sahiptir. Bu özgürlük, hakların korunmasını amaç edinen vazgeçilmez meşru yöntemlerin başında gelmektedir.

92. Ayrıca Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrasında "*Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.*" denilmek suretiyle davaların makul bir süre içinde bitirilmesi gerekliliği açıkça ifade edilmiştir. Bu nedenle devlet, yargılamaların gereksiz yere uzamasını engelleyecek etkin çareler oluşturmak zorundadır (AYM, E.2024/189, K.2025/83, 27/3/2025, § 22; E.2013/4, K.2013/35, 28/2/2013).

93. Yapısal sorunlar ve organizasyon eksikliklerinin yol açtığı gecikmeler nedeniyle yargılama sisteminde çözüm bekleyen uyuşmazlıkların uzun bir süre içinde artması ve birikmesi sonucu yargılamalarda makul sürenin aşılması Anayasa'nın 36. maddesinin ihlaline yol açmaktadır. Anayasa'nın anılan maddesi gereğince yargılama sisteminin mahkemelerin davaları makul bir süre içinde karara bağlama yükümlülüğünü yerine getirebilecek biçimde düzenlenmesi zorunludur. Söz konusu yükümlülüğün bir gereği de yargılamanın makul süreyi aştığı durumlarda buna ilişkin yeterli giderim mekanizmasının öngörülmesidir. Bu husus, aynı zamanda makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasına karşı etkili hukuk yollarının oluşturulmasını güvence altına alan Anayasa'nın 40. maddesinin bir gereğidir.

94. Dava konusu kuralın Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında vermiş olduğu kararlar sonrasında, gerekçesinde de belirtildiği üzere uzun yargılamadan kaynaklı ihlal iddiaları bakımından daha kolay erişilebilir, hızlı işleyen ve birincil nitelikte bir başvuru yolu oluşturulması amacıyla ihdas edildiği anlaşılmaktadır. Kuralla oluşturulan başvuru yolunun ulaşılabilirlik açısından, başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi yönünden ayrı ayrı incelenmesi gerekir.

95. Kural uyarınca Komisyona yapılacak başvurunun kişileri mali külfet altına sokmaması ve kişilere makul bir süre içinde doğrudan başvuru imkânı tanıyarak başvuruda kolaylık sağlaması

nedenleriyle ulaşılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Komisyonun makul sũrede yargılanma hakkına ilişkin karar veya işlemleri incelemeye, icra edilebilir bir karar vermeye, bilgi/belgelere ulaşmaya ve bunları incelemeye yetkili olması, başvurucuların Komisyona bilgi ve belge sunmasına engel bir durumun bulunmaması, Komisyonun yapısının kanun ile önceden belirlenmiş olması, kararlarına karşı yargı yolunun açık olması, bu kapsamda adil yargılanma hakkına ilişkin gũvencelerin yargılama sırasında sağlanmasının Anayasa'nın 36. maddesi gereğince zorunluluk arz etmesi ve kanunla bu konuda sınırlama getirilmemiş olması, Anayasa Mahkemesinin *Keser Altıntaş* kararında belirtildiği üzere yalnızca belirli bir dönemi kapsar şekilde değil makul sũrede yargılanma hakkının ihlali iddiaları yönünden mũracaat edilebilecek kalıcı bir idari mekanizma ngrlmş olması hususları bir bütün olarak değerlendirildiğinde söz konusu başvuru yolunun düzenleniş şekli itibarıyla ihlal iddiaları yönünden makul bir başarı şansı sunma kapasitesinin olduğu açıktır. Komisyona başvuru yolunun başvuruculara tazminat ödenmesine imkân tanıdığı da gözetildiğinde kuralda öngörülen yol potansiyel olarak yeterli giderim sağlama kapasitesine sahiptir.

96. Diğer yandan Komisyonun yetkileri yargı fonksiyonu kapsamında olmayıp başvuruları inceleme sũreci ve uygulayacağı usul idari niteliktedir. Komisyon tarafından yargısal bir mercinin kararının denetimi yapılmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği üzere makul sũrede yargılanma hakkının ihlali iddialarına ilişkin olarak oluşturulacak başvuru mekanizmasının idari nitelikte olması mümkün olup bu durumun adil yargılanma ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

97. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 35. maddesine de aykırı olduğu ileri sũrlmř ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 36. ve 40. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 13., 19. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

b. (b) Bendi

98. 7499 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümlenin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

99. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 19. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 35., 36. ve 40. maddelerine de aykırı olduğu ileri sũrlmř ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 19. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 35., 36. ve 40. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 13. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

E. Kanun'un 33. Maddesiyle 6698 Sayılı Kanun'un 6. Maddesinin Değiştirilen (3) Numaralı Fıkrasının (e) ve (g) Bentlerinin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

100. 6698 sayılı Kanun'un 1. maddesinde anılan Kanun'un amacının kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemek olduğu belirtilmiştir; 2. maddesinde ise Kanun'un kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

101. Kanun'un 4. maddesinde kişisel verilerin işlenmesinde uyulması zorunlu ilkeler düzenlenmiştir. Anılan maddede bu ilkeler; hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma, ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme şeklinde sayılmıştır.

102. Kanun'da kişisel verilerin işlenme şartları verinin niteliği esas alınarak farklı kurallara bağlanmıştır. Bu kapsamda 5. maddenin (1) numaralı fıkrasında genel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızasıyla işlenebileceği ilke olarak belirlenmiş, (2) numaralı fıkrasında da bu ilkenin istisnaları düzenlenmiştir.

103. 6. maddede ise sınırlı olarak sayılan *özel nitelikli kişisel verilerin* işlenmesi daha katı kurallara bağlanmıştır. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veri olarak kabul edilmiştir. Maddenin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde ise özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin yine fıkra da öngörülen istisnalar dışında yasak olduğu hüküm altına alınmıştır.

104. Anılan fıkranın dava konusu (e) bendinde; sır saklama yükümlülüğü altında olan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla gerekli olması, dava konusu (g) bendinde siyasi, felsefi, dinî veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların tabi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla mevcut veya eski üyelerine ve mensuplarına veyahut bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temasta olan kişilere yönelik olması durumları özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine ilişkin yasağın istisnaları arasında sayılmıştır.

105. Maddenin (4) numaralı fıkrasında ise özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde ayrıca Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul) tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınmasının şart olduğu belirtilmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

106. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallar uyarınca kamu kurum ve kuruluşları ile diğer teşebbüslerin özel nitelikli kişisel verilerden hangilerini işleyebileceğinin belirsiz olduğu, kurallarda öngörülen durumların bireyin rızası aranmaksızın özel nitelikteki kişisel verilerin işlenebilmesini gerektirir nitelikte olmadığı, kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getirilen kuralların kanunilik ilkesinin gerektirdiği şekilde belirlilik içermediği, demokratik toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği, kurallarda kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yapılacak müdahalenin kapsamı ve usulüyle ilgili olarak hiçbir nesnel ölçüte yer verilmediği, kurallar uyarınca kişisel verileri işleyecek hukuki öznelerin kanun düzeyinde sınırlanmadığı, bu durumun kamu yararını ortadan kaldırdığı, kurallarda sağlık verisi ile üyelik

verisi bakımından özel koruma hükümlerinin öngörülmediği, genel nitelikteki düzenlemelerin ise kurallarda yer alan kişisel verilerin korunması bakımından yeterli olmadığı, bu durumun benzer nitelikteki uluslararası düzenlemelerle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 5., 12., 13., 20. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

107. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmiş; üçüncü fıkrasında ise kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliğinin korunması kapsamında güvenceye kavuşturulmuştur. Kişisel verilerin korunması hakkı özel hayatın gizliliği hakkının özel bir görünümü olarak bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçlamaktadır.

108. Anayasa'nın söz konusu maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde genel olarak herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu belirtilmiş, ikinci cümlesinde kişisel veriler bağlamındaki bazı özel güvenceler sayılmış, üçüncü cümlesinde kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği öngörülmüş, dördüncü cümlesinde ise kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Anılan fıkranın lafzı dikkate alındığında bu fıkranın kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı kapsamında sadece işleme şeklindeki sınırlamaya karşı değil kişisel verilere yönelik her türlü sınırlamalara karşı güvence getirdiği anlaşılmaktadır (AYM, E.2018/85, K.2022/127, 26/10/2022, § 85).

109. Dava konusu kuralların yer aldığı maddenin gerekçesinde bazı kişisel verilerin başkaları tarafından öğrenildiği takdirde ilgili kişinin mağdur olmasına veya ayrımcılığa maruz kalmasına neden olabileceğinden bu tür verilerin özel nitelikli (hassas) veri olarak kabul edildiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda kurallarda öngörülen istisnalar doğrultusunda işlenebilecek olan kişilerin siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı ile biyometrik ve genetik verilerinin özel nitelikli kişisel veriler olduğu açıktır. Nitekim Türkiye'nin taraf olduğu 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Kişilerin Korunmasına Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 6. maddesi ile 2016/679 sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün 9. maddesinde anılan verilerin özel nitelikli kişisel veri olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine imkân tanıyan kurallarla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getirilmektedir.

110. Anayasa'nın 13. maddesinde “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*” denilmektedir. Buna göre temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olması gerekir.

111. Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

112. Esasen temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde; kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu

otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

113. 6698 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının dava konusu (e) bendinde yer alan *sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişilerin* avukat, hekim veya mali müşavir gibi kendi kanunlarında görevleri dolayısıyla edindikleri bilgileri zamanla sınırlı olmaksızın açığa vurmaları yasak olan ve bu yasağın ihlali hâlinde hukuki ve cezai sorumluluğu olan kişiler olduğu anlaşılmaktadır (AYM, E.2016/125, K.2017/143, 28/9/2017, § 78). Kuralda yer alan *yetkili kurum ve kuruluşlar* ise kuralda sayılan sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesinde yetkili olan kurum ve kuruluşları ifade etmektedir.

114. Söz konusu fıkranın dava konusu (g) bendine tabi olan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların amaçlarının kuralda açıkça belirtildiği, bu kapsamda kişisel verileri işlenebilecek kişilerin anılan kuruluşların mevcut veya eski üyeleri, mensupları ya da bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temasta olan kişiler olabileceğinin hüküm altına alındığı anlaşılmaktadır. Kuralda yer alan *temasta olan kişilerin* ise bu kuruluş veya oluşumlara bağış yapan, etkinliklerine katılan ve kuruluşların amaçları doğrultusunda düzenli olarak irtibata geçen kişiler olduğu açıktır.

115. Kurallarda kişisel verilerin işlenebileceği hâllerin kapsam, amaç ve sınırlarının da açıkça düzenlendiği gözetildiğinde kuralların kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

116. Anayasa'nın 20. maddesinde kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Öte yandan Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir (AYM, E.2020/47, K.2023/36, 22/2/2023, § 67).

117. Anayasa'nın 5. maddesinde “*Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.*” denilmektedir.

118. Anayasa'nın 17. maddesinde ise “*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*” denilmektedir. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı; birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklarındandır. Devlet, kişilerin yaşam hakkını güvence altına almakla yükümlüdür.

119. Anayasa'nın 56. maddesinin birinci fıkrasında herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşam hakkına sahip olduğu hüküm altına alınmış, üçüncü fıkrasında ise devlete herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenlemek ödevi verilmiştir. Sağlık hakkı, insanların sağlıklarının korunması, hastalandıklarında iyileşmeleri, tıbbi bakım görebilmeleri ve tedavi edilebilmeleri için devletin

sağladığı her türlü imkândan yararlanma hakkı sağlamaktadır. Anılan hak insanların doğuştan kazandıkları vazgeçilemez ve devredilemez nitelikte haklardan biridir.

120. Anayasa, sosyal hukuk devleti olmanın gereği olarak sağlık hizmetlerinin sunumunda yüklediği pozitif yükümlülük kapsamında devleti, bu haklardan yararlanmayı artıracak önlemleri almakla yükümlü kılmıştır. Bu nedenle Anayasa'nın 17. ve 56. maddelerinde öngörülen kişilerin yaşam, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ile sağlık hakkından yararlanma konusunda en geniş ölçekli uygulamaların gerçekleştirilmesi gerekir. Zira sağlık hizmeti doğrudan yaşama hakkı ile ilgili olması nedeniyle diğer kamu hizmetlerinden farklı olup bu hizmetin temel hedefi olan insan sağlığı ve yaşamı, niteliği itibarıyla ertelenemez ve ikame edilemez bir özelliğe sahiptir. Kişiler için bir hak olan bu hizmetten yararlanmayı kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılması ve bu hizmetin daha iyi bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması devletin Anayasa'dan kaynaklanan bir ödevidir (AYM, E.2016/125, K.2017/143, 28/9/2017, § 69).

121. Anılan Kanun'un 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının dava konusu (e) bendinin kamu sağlığının korunması amacına hizmet ettiği ve bu bağlamda koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesine, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanmasına ve yönetimine katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın anayasal anlamda meşru bir amaç taşıdığı açıktır.

122. Öte yandan bireylerin bir araya gelerek ortak amaçları izleyebileceği örgütlerin varlığı demokratik ve çoğulcu toplum yapısının önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumlarla bağlantılı kişilerin kişisel verilerinin kayıt altına alınmasının, bu bilgilerin elde edilmesinde öngörülen kısıtlamalar da -tabi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak kaydıyla- dikkate alındığında bireylerin temel hak ve özgürlüklerini kullanabilmesi için uygun şartları oluşturma ve bu surette kamu düzenini sağlama amacına yönelik olduğu, bu yönüyle kuralın anayasal anlamda meşru amaç taşıdığı anlaşılmaktadır.

123. Kişilerin sağlıklı bir şekilde yaşam sürdürmeleri için genel sağlığın korunması ve örgütlenme özgürlüğünün sağlanmasını amaçlayan kuralların demokratik bir toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamaya yönelik olmadığı da söylenemez. Nitekim Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün 9. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) ve (h) bentlerinde de dava konusu kurallarda yer alan hususlar özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi yasağının istisnası olarak öngörülmüştür.

124. Kuralların anayasal bağlamda meşru bir amacının bulunması ve demokratik bir toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamaya yönelik olması yeterli olmayıp sınırlamanın ölçülü de olması gerekir. Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin başvurularda dikkate alınması gereken bir diğer ilkedir. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirmektedir.

125. Kurallarda öngörülen sınırlamanın meşru amaca ulaşma bakımından elverişli olmadığı ve -kanun koyucunun takdir yetkisi de dikkate alındığında- söz konusu amaca ulaşmak için en hafif tedbiri öngörmediği, dolayısıyla gerekli olmadığı da söylenemez.

126. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği kararlarında 6698 sayılı Kanun'daki genel hükümlerin kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı yönünden gerekli güvenceleri karşıladığını

belirtmiştir (AYM, E.2021/84, K.2022/117, 13/10/2022, §§ 65-73; E.2020/67, K.2022/139, 9/11/2022, §§ 54-59).

127. Bu bağlamda anılan Kanun'un 4. maddesinde kişisel verilerin ancak ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesinin zorunlu kılındığı, verinin daha fazla saklanması için geçerli bir sebep olmaması durumunda o verinin Kanun'un 7. maddesi uyarınca silinmesinin, yok edilmesinin veya anonim hâle getirilmesinin güvence altına alındığı anlaşılmaktadır. Yine 16. maddede veri sorumluları sicilinin tutulması, kişisel verileri işleyen kişilerin anılan madde uyarınca verilerin hangi amaçla, ne kadar süre işleneceği ile veri aktarımı ve güvenliği konusunda sicile kayıt esnasında bildirimde bulunması zorunluluğu getirilmiştir.

128. 8. ve 9. maddelerde kişisel verilerin aktarılması, 10. maddede veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülükleri, 12. maddede veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler, 13. maddede veri sorumlusuna başvuru, 14. maddede Kurula şikâyet, 16. maddede veri sorumluları sicili düzenlenmiştir.

129. 11. maddede ise ilgili kişinin hakları düzenlenmiştir. Buna göre herkes veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme, kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme, kişisel verilerin işlenme amacını ve bunların amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme, kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme, 7. maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme, 11. maddenin (1) numaralı fıkrasının (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini, silinmesini veya yok edilmesi işlemlerini kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme, işlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme ve kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme haklarına sahiptir.

130. 17. maddede kişisel verilere ilişkin suçlar bakımından 5237 sayılı Kanun'un 135. ila 140. maddeleri hükümlerinin uygulanacağı ve 6698 sayılı Kanun'un 7. maddesi hükmüne aykırı olarak kişisel verileri silmeyen veya anonim hâle getirmeyenlerin 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesine göre cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Anılan Kanun'un 136. maddesi uyarınca da kişisel verileri hukuka aykırı olarak başkasına vermek, yaymak veya ele geçirmek suç olarak düzenlenmiştir. Yine 6698 sayılı Kanun'un 18. maddesinde söz konusu Kanun'da yer alan aydınlatma, veri güvenliği, Kurul kararlarının yerine getirilmesi, sicile kayıt ve bildirim yükümlülüklerini yerine getirmeyen veri işleyicileri bakımından idari yaptırım uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

131. Bu itibarla kurallar yönünden kişisel verilerin işlenmesi sürecinin şeffaf bir şekilde gerçekleştirilmesi, bu kapsamda veri sahiplerine kişisel verilerine erişim imkânının tanınması, kişisel verilerin doğru ve güncel bir biçimde tutulması ve güvenliğinin sağlanması, kişisel verilerin meşru amaç için gerekenden daha uzun süre saklanmaması, işlenecek veya herhangi bir şekilde yararlanılacak verilerin ulaşılmak istenen amaçla sınırlı olması, hakkın sağladığı güvencelerin ihlali hâlinde yargı yoluna başvurulması gibi güvencelerin sağlandığı gözetildiğinde kurallarla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına getirilen sınırlamanın orantısız olduğu söylenemez.

132. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların, Anayasa'nın 2., 5. ve 12. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 5. ve 12. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın 90. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

F. Kanun'un 34. Maddesiyle 6698 Sayılı Kanun'un Değiştirilen 9. Maddesinin (9) Numaralı Fıkrasının İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

133. 6698 sayılı Kanun'un 9. maddesinde kişisel verilerin yurt dışına aktarılma usulü düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında kişisel verilerin, söz konusu Kanun'un 5. ve 6. maddelerinde belirtilen şartlardan birinin varlığı ve aktarımın yapılacağı ülke, ülke içindeki sektörler veya uluslararası kuruluşlar hakkında yeterlilik kararının bulunması hâlinde veri sorumluları ve veri işleyenler tarafından yurt dışına aktarılabilmesi belirtilmiştir.

134. 9. maddenin (2) numaralı fıkrası uyarınca yeterlilik kararı, ihtiyaç duyulması hâlinde ilgili kurum ve kuruluşların görüşü de alınmak suretiyle Kurul tarafından verilecektir. Yeterlilik kararı Kurul tarafından en geç dört yılda bir değerlendirilecektir. Değerlendirme sonunda veya gerekli görülen diğer hâllerde Kurul ileriye etkili olarak yeterlilik kararını değiştirebilir, askıya alabilir veya kaldırabilir.

135. Söz konusu maddenin (3) numaralı fıkrasında yeterlilik kararı verilirken dikkate alınacak hususlar hüküm altına alınmıştır. Bu bağlamda Kurul; kişisel verilerin aktarılacağı ülke, ülke içindeki sektörler veya uluslararası kuruluşlar ile ilgili olarak Türkiye ile arasında kişisel veri aktarımına ilişkin karşılıklılık durumunu, verilerin aktarılacağı ülkenin ilgili mevzuatı ve uygulaması ile verilerin aktarılacağı uluslararası kuruluşun tabi olduğu kuralları, bağımsız ve etkin bir veri koruma kurumunun varlığı ile idari ve adli başvuru yollarının bulunmasını, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili uluslararası sözleşmelere taraf veya uluslararası kuruluşlara üye olma durumlarını, Türkiye'nin üye olduğu küresel veya bölgesel kuruluşlara üye olma durumlarını gözetecektir. Yine Kurul tarafından yapılan değerlendirmede Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler dikkate alınacaktır.

136. (4) numaralı fıkra uyarınca yeterlilik kararının bulunmadığı durumlarda da 5. ve 6. maddelerde belirtilen şartlardan birinin varlığı, ilgili kişinin aktarımın yapılacağı ülkede de haklarını kullanma ve etkili kanun yollarına başvurma imkânının bulunması kaydıyla ve belirli güvenceler sağlanarak kişisel verilerin yurt dışına aktarımı mümkün kılınmıştır.

137. Anılan fıkraya göre yurt dışındaki kamu kurum ve kuruluşları veya uluslararası kuruluşlar ile Türkiye'deki kamu kurum ve kuruluşları ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları arasında yapılan uluslararası sözleşme niteliğinde olmayan anlaşmanın varlığı ve Kurul tarafından aktarıma izin verilmesi, ortak ekonomik faaliyette bulunan teşebbüs grubu bünyesindeki şirketlerin uymakla yükümlü oldukları, kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümler ihtiva eden ve Kurul tarafından onaylanan bağlayıcı şirket kurallarının varlığı, Kurul tarafından ilan edilen, veri kategorileri, veri aktarımının amaçları, alıcı ve alıcı grupları, veri alıcısı tarafından alınacak teknik ve idari tedbirler, özel nitelikli kişisel veriler için alınan ek önlemler gibi hususları ihtiva eden standart sözleşmenin varlığı, yeterli korumayı sağlayacak hükümlerin yer aldığı yazılı bir taahhütnamenin varlığı ve Kurul tarafından aktarıma izin verilmesi güvencelerinden birinin sağlanması hâlinde de kişisel veriler yurt dışına aktarılabilir.

138. (5) numaralı fıkroda ise standart sözleşmenin, imzalanmasından itibaren beş iş günü içinde veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından Kişisel Verileri Koruma Kurumuna (Kurum) bildirileceği hüküm altına alınmıştır.

139. (6) ve (7) numaralı fıkralarda yeterlilik kararının bulunmadığı ve (4) numaralı fıkroda öngörülen uygun güvencelerden herhangi birinin sağlanamadığı durumlarda, arızı olarak kişisel veri aktarılmasına ilişkin şartlar ve bunların istisnaları düzenlenmiştir.

140. (8) numaralı fıkraya göre veri sorumluları ve veri işleyenler tarafından yurt dışına aktarılan kişisel verilerin sonraki aktarımları ve uluslararası kuruluşlara aktarımlar bakımından da Kanun'da yer alan güvenceler sağlanacak ve 9. madde hükümleri uygulanacaktır.

141. Dava konusu (9) numaralı fıkroda kişisel verilerin, uluslararası sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, Türkiye'nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi bir şekilde zarar göreceği durumlarda, ancak ilgili kamu kurum veya kuruluşunun görüşü alınarak Kurulun izniyle yurt dışına aktarılabilirliği düzenlenmiştir.

142. (10) ve (11) numaralı fıkralarda ise kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümlerin saklı olduğu ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

143. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralda kişisel verilerin yurt dışına aktarılması hususunda Kurula verilen izin yetkisinin kapsam ve sınırlarının belirlenmediği, kural uyarınca ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından alınacak görüşün de istisari nitelikte olduğu, bu yönüyle idarenin keyfi uygulamalarına neden olabilecek nitelikte olan kuralın kanunilik şartını taşımadığı, bu durumun idarenin kanuniliği ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkelerine aykırılık oluşturduğu, kuralın kişiler arasında haklı gerekçeye dayanmadan farklı uygulamalara neden olabileceği, ayrıca eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı, kuraldaki belirsizliğin millî menfaatler ile ilgili olarak kişinin menfaatleri üzerinde ağır bir tehlike oluşturacağı, bu konuda alınabilecek önlemler ile güvencelerin de belirsiz olduğu, kuralın kamu yararı amacı taşımadığı, devletin bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, maddi ve manevi varlıklarının geliştirilmesi için gerekli şartların hazırlanmasına ilişkin temel amaç ve görevleriyle de bağdaşmadığı, benzer nitelikteki uluslararası düzenlemelerle de uyumlu olmadığı belirtilerek Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 7., 10., 12., 13., 20., 90. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

144. Türkiye'nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi bir şekilde zarar göreceği durumlarda kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasında uyulacak esasları düzenleyen kuralın Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sınırlama getirdiği anlaşılmaktadır.

145. Kuralda yer alan *Türkiye'nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi bir şekilde zarar göreceği durumların* farklı şekillerde ortaya çıkabileceği gözetildiğinde belirtilen hususların kanun metninde tek tek belirlenmesi zorunluluğundan söz edilemez. Bu durum kanun yapma tekniğinin doğasından kaynaklanmaktadır. Zira kanun hükümlerinin genel olması, somut olayın özelliğine göre değişen durumlara karşı tüm çözümlerini bünyesinde barındırmasını sağlama, bir başka ifadeyle hükmün amacına uygun bir şekilde sonuca ulaştırabilecek herhangi bir çözümü dışlamasını önleme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle kanun koyucunun somut olayın özelliğine göre

değişebilecek tüm çözümleri hükmün bünyesinde barındıran genel bir belirleme yaptığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla anılan ibarede belirsizlik olduğu söylenemez.

146. Yine kural uyarınca Kuruldan izin alma şartının istisnasını uluslararası sözleşme hükümleri kapsamında yapılan kişisel veri aktarımları oluşturmaktadır. Kuralın da yer aldığı maddede kişisel verilerin yurt dışına aktarımında izlenecek usul ve esaslar ile izin konusunda yetkili mercinin de açıkça gösterildiği gözetildiğinde kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belirli olduğu, bu itibarla kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

147. Kuralla, kişisel verilerin yurt dışına aktarımında Türkiye'nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi şekilde etkileneceği durumlarda 6698 sayılı Kanun'da yer alan diğer şartlara ek olarak Kuruldan izin alınması zorunluluğu öngörülmüştür. Bu itibarla kişilerin maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartlar ile millî güvenliği sağlamaya yönelik kuralın anayasal anlamda meşru bir amaç taşıdığı açıktır.

148. Diğer yandan demokratik toplumlarda kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin en geniş şekilde güvence altına alınması gerekir. Bu bağlamda devlet, özellikle temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldıracak veya bunlara ölçsüz müdahale teşkil edecek tutumlardan kaçınmalı ve başkalarından gelebilecek tehditlere karşı bireyleri korumalıdır. Dolayısıyla ülkenin ve kişilerin menfaatlerinin ciddi şekilde tehlikeye düşebileceği durumlarda yurt dışına veri aktarımında diğer durumlardan farklı bir usulün öngörülmesinin ve bu hususun Kurul iznine bağlanmasının demokratik toplum düzeninde gerekli olmadığı söylenemez. Bu itibarla kuralla getirilen sınırlamanın zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

149. Kuralla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına getirilen sınırlamanın söz konusu meşru amaca ulaşma bakımından *elverişli* ve *gerekli* olmadığı da söylenemez.

150. Kural uyarınca yapılacak veri aktarımında anılan Kanun'un 9. maddesindeki diğer şartlar da gözetilecektir. Buna göre Kanun'un 5. ve 6. maddelerinde belirtilen şartlardan birinin varlığı ve aktarımın yapılacağı ülke, ülke içerisindeki sektörler veya uluslararası kuruluşlar hakkında yeterlilik kararının bulunması gerekmektedir. Kuralın da yer aldığı maddede yeterlilik şartlarının değerlendirilmesinde gözetilecek unsurlara Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'ne benzer şekilde ve açıkça yer verildiği, yeterlilik kararının periyodik olarak gözden geçirileceği ve gerektiğinde bu kararın değiştirilebileceği, askıya alabileceği ve kaldırabileceği anlaşılmaktadır. Yeterlilik kararının bulunmadığı durumlarda da veri aktarımı için kişisel verilere ilişkin güvenceleri içerir sözleşme, taahhüt veya bağlayıcı şirket kurallarının aranacağı, bu durumlarda Kurul izni ya da onayının gerekli olduğu açıktır. Yurt dışına veri aktarımında, aktarımın yapılacağı ülkede kişilerin haklarını kullanma ve etkili kanun yollarına başvurma imkânının bulunması şartı da aranacaktır.

151. Öte yandan kuralın da yer aldığı maddenin (8) numaralı fıkrası uyarınca yurt dışına aktarılan kişisel verilerin sonraki aktarımları ve uluslararası kuruluşlara aktarımları bakımından da bu Kanun'da yer alan güvenceler sağlanacak ve bu konuda 9. madde hükümleri uygulanacaktır. Yine şikâyet veya Kurulca kendiliğinden yapılacak inceleme üzerine Kanun'un 15. maddesinin (7) numaralı fıkra uyarınca Kurul, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve açıkça hukuka aykırılık olması hâlinde, verinin yurt dışına aktarılmasının durdurulmasına karar verebilecektir.

152. Bu itibarla kuralın Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasındaki güvencelere aykırı olduğu söylenemez. Dolayısıyla kuralla kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına getirilen sınırlamanın orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

153. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2., 5. ve 12. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 5. ve 12. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 7., 10., 90. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

G. Kanun'un 35. Maddesiyle 6698 Sayılı Kanun'un 18. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasına Eklenen (d) Bendinde Yer Alan "...50.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına..." İbaresinin İncelenmesi

1. İptal Talebinin Gerekçesi

154. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralda öngörülen idari para cezasına konu fiilin ağırlık derecesi ile verilen idari para cezası arasında açık bir orantısızlığın bulunduğu ve fiile göre yaptırımının düşük kaldığı, dolayısıyla kuralla yaptırıma konu fiiller yönünden cezasızlık alanının oluşturulduğu, bu durumun devletin temel hak ve özgürlüklerin korunması bağlamında kişisel verilerin korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleriyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

155. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesi yönünden de incelenmiştir.

156. 6698 sayılı Kanun'un "*Kabahatler*" başlıklı 18. maddesinde idari para cezaları ile bu cezalara konu fiiller düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde, anılan Kanun'un 9. maddesinin (5) numaralı fıkrasında öngörülen standart sözleşmenin imzalanmasından itibaren beş iş günü içinde veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından Kuruma bildirilmesi yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında 50.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan fıkra da yer alan "*...50.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına...*" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

157. Kuralda yer alan idari para cezası 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "*İdarî para cezası*" başlıklı 17. maddesinin (7) numaralı fıkrası gereğince her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılacaktır.

158. Anayasa'nın 38. maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabidir. Adli ve idari suçlarda davranış normlarına aykırı ve haksızlık teşkil eden bir fiille, kanun koyucunun koruma altına aldığı bir hukuki değer ihlali söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir (AYM, E.2015/85, K.2016/3, 13/1/2016, § 13). Bu itibarla Anayasa'nın söz konusu maddesinde yer alan *suçta ve cezada kanunilik* ilkesi idari suç ve cezalar yönünden de geçerlidir.

159. Korunan hukuki değer ile ihlalin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından daha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine imkân tanıyan

düzenlemeler de bulunmakla birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olması, idari suçlarda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değer ihlal edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması için mahiyetine uygun düşmemektedir. Yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir (AYM, E.2015/85, K.2016/3, 13/1/2016, § 14; E.2019/110, K.2021/85, 11/11/2021, § 19).

160. 6698 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan bildirimde bulunma yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında idari para cezası uygulanmasını öngören kuralın şekli anlamda bir kanun hükmü olduğu ve erişilebilir olduğu konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Söz konusu maddenin (4) numaralı fıkrasının (c) bendinde yurt dışına veri aktarımına ilişkin standart sözleşmenin hangi hususları içereceği ve ne surette düzenleneceği, (5) numaralı fıkrasında sözleşmenin Kurula bildirim süresi hükme bağlanmıştır. Dava konusu kuralın da yer aldığı fıkra ise kabahate konu fiil ile bu fiil karşısında uygulanacak yaptırımın alt ve üst sınırlarının açıkça gösterildiği de gözetildiğinde kuralın açık, anlaşılır, öngörülebilir ve sınırlarının belli olduğu bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

161. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

162. Hukuk devletinde ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde olduğu gibi kabahatler hukuku açısından da Anayasa'ya bağlı kalmak şartıyla hangi eylemlerin kabahat sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsünün belirlenmesi ve idareye yaptırım uygulama yetkisinin verilmesi gibi konularda kanun koyucunun takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak idareye yaptırım uygulama yetkisi verilmesinin amacı, değişen sosyal, siyasal ve ekonomik koşulların ortaya çıkardığı toplumsal gereksinimlerin yerinde, zamanında ve etkin bir biçimde karşılanabilmesi için idareye farklı çözümler arasından uygun ve yerinde olanı seçme serbestisi tanımaktır. Bu serbesti idareye keyfi olarak hareket edebilme yetkisi vermemektedir (AYM, E.2014/87, K.2015/112, 8/12/2015, §§ 195-198). Kanun koyucu, takdir yetkisi kapsamındaki düzenlemeleri yaparken hukuk devleti ilkesinin gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır.

163. Kuralla bildirim yükümlülüğüne aykırı davranan kişiler bakımından yaptırım öngörülme suretiyle kişisel verilerin işlenmesine dair usul ve esaslara uyulup uyulmadığı hususunun etkin bir şekilde denetlenmesinin ve bu konudaki ihlallerin önlenmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın anayasal anlamda meşru bir amacının olduğu açıktır.

164. Yurt dışına veri aktarımına ilişkin standart sözleşme imzalanmasından sonra beş gün içinde Kuruma bildirimde bulunmayan veri sorumlusu veya veri işleyen hakkında idari para cezası öngörülmesinin caydırıcı bir etkiye neden olacağı ve bunun da kişisel verilerin korunmasına katkıda bulunacağı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kuralın meşru amaca ulaşma bakımından elverişli olduğu açıktır. Öte yandan kanun koyucunun kişisel verilerin korunması için seçeceği yöntemleri belirlemede ve bu kapsamda hangi eylemlerin kabahat sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsünün tespit edilmesinde geniş bir takdir yetkisinin bulunduğu gözetildiğinde kuralın meşru amaca ulaşmak bakımından gerekli olmadığı da söylenemez.

165. Kurala konu idari para cezasının verilmesini gerektiren fiil, kabahat niteliğindedir. 5326 sayılı Kanun'un 17. maddesinde kabahat karşılığında idari para cezası uygulanırken hangi ölçütlerin esas alınacağı düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasına göre idari para cezasının kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle belirlendiği durumlarda idari para cezasının miktarı tespit edilirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte dikkate alınacaktır.

166. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin 13/11/2014 tarihli ve E.2013/95, K.2014/176 sayılı kararında vurgulandığı üzere idareye alt ve üst sınırlar arasında para cezasını belirleme konusunda takdir yetkisi tanınması, idarenin bu konuda keyfi davranacağı anlamına gelmemektedir. İdareye tanınan takdir yetkisinin somut olayın özellikleri, eylemin ağırlığı, oluşan zararın büyüklüğü gibi durumlar gözönüne alınarak kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılması ve işlenen fiil ile tayin edilecek ceza arasında adil bir dengenin gözetilmesi, idarece cezanın alt sınırının üzerine çıkıldığında bunun gerekçelerinin ortaya konulması zorunludur. Söz konusu takdir yetkisinin kanunda belirlenen objektif ölçütlere göre yargı mercilerince denetleneceği de açıktır.

167. Kuralın, kabahati oluşturan fiilin işleniş biçimi ve ağırlığına göre hakkaniyete uygun ve orantılı bir cezanın belirlenmesini sağlayacak şekilde alt ve üst sınırının 50.000 ve 1.000.000 *Türk lirası* olarak (basamaklı) düzenlendiği, söz konusu para cezası yeniden değerlendirme oranına tabi kılınarak yıldan yıla güncellenmesine imkân tanındığı, kuralda failin kusurunu aşacak nitelikte bir yaptırımın öngörülmediği ve kuralla ulaşılmak istenen amaç ve araç arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır.

168. Bu itibarla kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kamu yararı amacına yönelik olarak düzenlediği ve ölçülülük ilkesine de aykırı olmadığı anlaşılan kuralın hukuk devleti ve suç ve cezaların kanuniliği ilkeleriyle çelişen bir yönü bulunmamaktadır.

169. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2. ve 38. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

V. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

170. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

171. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkranın kalan kısmı ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptalleri gerekir.

VI. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

172. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın*

Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez” denilmekte, 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde, Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

173. 5271 sayılı Kanun’un 231. maddesinin (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) fıkraları ile 247. maddesinin (3) numaralı fıkrasının iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu kurallara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

174. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un;

A. 1. 15. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 231. maddesinin değiştirilen;

a. (5) numaralı fıkrasının;

i. Birinci cümlesine,

ii. Üçüncü cümlesinde yer alan “...*müsadereye ilişkin hükümler hariç*,...” ibaresine,

b. (11) numaralı fıkrasının;

i. Üçüncü cümlesinde yer alan “...*itiraz edilebilir.*” ibaresine,

ii. Dördüncü cümlesine,

2. 16. maddesiyle 5271 sayılı Kanun’un 247. maddesinin yeniden düzenlenen (3) numaralı fıkrasına,

yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu fıkraya cümlelere ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

B. 1. 13. maddesiyle 5271 sayılı Kanun’un 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümleye,

2. 24. maddesiyle 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun’un 2. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın (a) ve (b) bentlerine,

3. 33. maddesiyle 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun 6. maddesinin değiştirilen (3) numaralı fıkrasının (e) ve (g) bentlerine,

4. 34. maddesiyle 6698 sayılı Kanun’un değiştirilen 9. maddesinin (9) numaralı fıkrasına,

5. 35. maddesiyle 6698 sayılı Kanun'un 18. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendinde yer alan "...50.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına..." ibaresine,

yönelik iptal talepleri 10/7/2025 tarihli ve E.2024/98, K.2025/149 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkra, bentlere, cümleye ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 4. maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "...220 nci maddesinin altıncı..." ibaresinin "...314 üncü maddesinin üçüncü..." şeklinde değiştirilmesine yönelik iptal talebi hakkında 10/7/2025 tarihli ve E.2024/98, K.2025/149 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden bu değişikliğe ilişkin yürürlüğün durdurulması talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

10/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VIII. HÜKÜM

2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 4. maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "...220 nci maddesinin altıncı..." ibaresinin "...314 üncü maddesinin üçüncü..." şeklinde değiştirilmesine ilişkin iptal talebi hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

B. 13. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 142. maddesinin (2) numaralı fıkrasına eklenen ikinci cümle'nin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

C. 15. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin değiştirilen;

1. (5) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

2. (5) numaralı fıkrasının kalan kısmı ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

Ç. 16. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 247. maddesinin yeniden düzenlenen (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

D. 24. maddesiyle 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'un 2. maddesine eklenen (3) numaralı fıkranın (a) ve (b) bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE,

Esas Sayısı : 2024/98
Karar Sayısı : 2025/149

E. 33. maddesiyle 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun 6. maddesinin değiştirilen (3) numaralı fıkrasının (e) ve (g) bentlerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE,

F. 34. maddesiyle 6698 sayılı Kanun’un değiştirilen 9. maddesinin (9) numaralı fıkrasının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

G. 35. maddesiyle 6698 sayılı Kanun’un 18. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen (d) bendinde yer alan “...50.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE,

10/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI